

**Návrh konkrétních kroků k naplnění cílů Koncepce prevence
a řešení problematiky bezdomovectví v České republice
do roku 2020 a harmonogram jejich plnění**

Praha, duben 2014

Obsah

Úvod	1
1 Oblast přístupu k bydlení.....	2
1.1 Cíle	2
1.2 Opatření.....	2
2 Oblast sociálních služeb.....	12
2.1 Cíle	12
2.2 Opatření.....	12
3 Oblast přístupu ke zdravotní péči.....	14
3.1 Cíle	14
3.2 Opatření.....	14
4 Oblast informovanosti, zapojení a spolupráce	19
4.1 Cíle	19
4.2 Opatření.....	19
5 Financování opatření a kroků	26

Úvod

Svým usnesením ze dne 28. srpna 2013 č. 666 schválila vláda ČR materiál „Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020“ (dále jen „Koncepce“). V uvedeném usnesení [bod II. 1. písm. b)] se dále Ministerstvu práce a sociálních věcí ukládá ve spolupráci s dalšími příslušnými resorty předložit vládě návrh konkrétních kroků naplňujících cíle Koncepce a harmonogramu jejich plnění (dále jen „Návrh realizace Koncepce“).

Veškeré cíle a opatření je přitom třeba naplňovat tak, aby respektovaly uplatňování principů stanovených pro řešení dané problematiky v Koncepti. Jde především o **užívání a uplatňování funkční definice bezdomovectví ETHOS** (Evropská typologie bezdomovectví a vyloučení z bydlení) ve všech záležitostech týkajících se problematiky bezdomovectví a vyloučení z bydlení. **Bezdomovcem je** podle této definice:

- Osoba, jejíž bydlení je **nejisté nebo neodpovídá** standardům bydlení v daném prostředí (z důvodu chudoby, zadlužení, provizorního charakteru ubytování, před propuštěním z instituce, pobytu bez právního nároku, ohrožení domácím násilím apod.),
- osoba v **ubytovacím zařízení** pro bezdomovce,
- osoba spící **venku** (bez střechy) – „na ulici“.

Koncepce dále zdůrazňuje potřebu **komplexního modelu práce s bezdomovci**, který zahrnuje:

- **Prevenci,**
- **doplnění sítě a kapacity současných služeb**
- **a systémovou podporu přechodu bezdomovců do bydlení.**

Respektování a uplatňování výše uvedených principů tvoří rámec pro rozpracování všech níže uvedených opatření.

Z důvodů přehlednosti je tento materiál členěn podle oblastí uvedených v Koncepti.¹ Obsahuje jednotlivé kroky realizované k dosažení cílů a naplnění opatření, vč. jejich harmonogramu. Návrh realizace Koncepce je sestaven z podkladů dodaných gestory jednotlivých opatření.

Za účelem monitorování naplňování cílů a opatření Koncepce, jakož i dodržování harmonogramu jejich plnění zřídí v souladu s výše uvedeným usnesením vlády Ministerstvo práce a sociálních věcí Meziresortní pracovní skupinu k monitorování plnění opatření Koncepce bezdomovectví (dále jen „Meziresortní pracovní skupina“).

¹ Materiál také z důvodu přehlednosti zachovává u jednotlivých opatření stejné číslování, jaké je uvedeno v Koncepti.

1 Oblast přístupu k bydlení

1.1 Cíle

1. Standardizace státní podpory sociálního bydlení.
2. Fungující systém prevence bezdomovectví včetně podpory udržení bydlení pro osoby, které byly bez přístřeší a získaly bydlení.
3. Zavedení nástrojů umožňujících přechod osob ze situace bezdomovectví (včetně substandardního bydlení) do bydlení.
4. Efektivnější využívání stávajících nástrojů dávkových systémů.
5. Posílení koordinační a plánovací role obce s rozšířenou působností ve vztahu k osobám v nepříznivé sociální situaci spojené s bydlením a vytvoření podpůrných nástrojů k jejímu naplnění.

1.2 Opatření

5.1.2a Legislativní úprava sociálního bydlení:

Legislativně je třeba vymezit:

- postavení státu a jeho povinnosti,
- postavení obcí a jejich povinností,
- příp. také postavení soukromých a neziskových subjektů a církví,
- minimální standardy sociálního bydlení,
- cílové skupiny osob pro sociální bydlení,
- vytvoření nástrojů finanční podpory sociálního bydlení (výstavby, rekonstrukce či odkupu)
- řešení vazeb na související právní předpisy.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MMR a ministrem pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu (dále jen „MLP“)

Termín: II. Q 2016

Kroky:

1. Vypracování věcného záměru zákona o sociálním bydlení.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MMR a MLP

Termín: II. Q 2015

2. Vypracování zákona o sociálním bydlení.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MMR a MLP

Termín: II. Q 2016

5.1.2b Zajištění programů podpory pořízení, rekonstrukce nebo výstavby sociálního bydlení.

Popis opatření: Stávající podpora poskytovaná Ministerstvem pro místní rozvoj probíhá podle podprogramu „Podpora výstavby podporovaných bytů“ v rámci programu „Podpora bydlení“. Kromě výše uvedeného poskytuje Státní fond rozvoje bydlení zvýhodněné úvěry podle nařízení vlády č. 284/2011 Sb., o podmínkách poskytnutí a použití finančních prostředků Státního fondu rozvoje bydlení formou úvěru na podporu výstavby nájemních bytů na území ČR, ve znění nařízení vlády č. 268/2012 Sb.

Gestor: MMR.

Termín: Je plněno a nadále bude v návaznosti na zpracování Koncepce sociálního bydlení (III. Q 2014).

5.1.2c Zjišťování skutečných potřeb osob ohrožených ztrátou bydlení nebo bezdomovců v místě/regionu v souvislosti s prevencí a řešením bezdomovectví v rámci strategií sociálního začleňování obce/kraje.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování, obcemi, kraji, Svazem měst a obcí ČR (SMO ČR), Asociací krajů ČR (AK ČR).

Termín: Průběžně.

Popis opatření: U obcí/krajů žádajících o financování projektů z OP Zaměstnanost 2014 – 2020 (dále jen „OPZ“)/IROP 2014 - 2020 bude u relevantních projektů posuzováno, zda strategie obcí/krajů v oblasti sociálního začleňování zahrnují zjištění skutečných potřeb osob ohrožených ztrátou bydlení nebo bezdomovců.

5.1.2d Zefektivnění sociální práce na obcích/krajích a ÚP ČR zejm. za účelem posílení terénní sociální práce (včetně práce s osobami před opuštěním institucionální péče nebo výkonu trestu odnětí svobody za účelem prevence bezdomovectví) v souladu s uplatněním metodiky výpočtu pracovníků podle Doporučeného postupu MPSV č. 1/2012.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MV, Asociací poskytovatelů sociálních služeb (dále jen „APSS“), Meziresortní pracovní skupinou, SMO ČR, AK ČR, obcemi a kraji.

Termín: 2015.

Kroky:

1. Vypracování návrhu věcného záměru zákona o sociálních pracovnících.

Gestor: MPSV

Termín: Do 30. 12. 2014

2. K plnění tohoto opatření přispěje i postupné posílení sociální práce na obcích realizované v souladu se Strategií sociálního začleňování 2014 – 2020.

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně.

5.1.2e Vytvoření metodiky pro sociální pracovníky (k vytváření sítí služeb, do kterých v rámci multidisciplinární spolupráce zapojí i další odborníky a instituce za účelem vyhledávání ohrožených osob nebo možností řešení potřeb spojených s bydlením), která však bude zaměřená také na další pracovníky veřejných služeb a institucí, kteří s touto cílovou skupinou přicházejí do kontaktu (městští strážníci, zdravotní personál atd.)².

Gestor: MPSV ve spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování, MV, Meziresortní pracovní skupinou.

Termín: 2014.

Varianty:

1. Vázat vznik metodiky na věcné řešení sociálního bydlení.
2. Vytvořit metodiku pro stávající podmínky, a poté jí modifikovat.

Přikláníme se k variantě 1. s tím, že je třeba novou metodiku přímo vázat na nově zvolenou formu věcného řešení sociálního bydlení. Potřebnost metodiky je odůvodněná, neboť role obcí je v oblasti zajištění bydlení i výkonu sociální práce klíčová.

5.1.2f Pilotní projekty zaměřené na sociální inovace v oblasti prevence a řešení bezdomovectví (multidisciplinární spolupráce, peer support – zapojení bývalých bezdomovců) včetně zvážení využití podpory z fondů EU.

Gestor: MPSV.

Termín: Průběžně.

Popis opatření: V období 2014 – 2020 se naskýtá prostor odzkoušet v ČR dosud nerealizované (příp. jen v nějakém regionu, místě či jiným způsobem) nástroje z oblasti prevence a řešení bezdomovectví, a to s přispěním Evropských strukturálních a investičních fondů Evropské unie. Dosavadní podpora směřovala zejména do oblasti sociálních služeb dle zákona č. 108/2006, o sociálních službách. Dle Koncepce měly vzniknout zejména nástroje s potenciálem udržitelné systémové změny v oblasti prevence bezdomovectví, zefektivnění současného systému sociálních, zdravotních a dalších začleňujících služeb a nástroje podporující přechod osob bez domova do bydlení.

Kroky:

1. Zjištění možnosti podpory aktivit zaměřených na sociální inovace v oblasti prevence a řešení bezdomovectví v OPZ, příp. v dalších operačních programech, včetně zjištění poptávky potenciálních realizátorů.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Meziresortní pracovní skupinou

Termín: 1. pol. roku 2014

² Příklad dobré praxe v multidisciplinární spolupráci viz Příloha 2 Příklady dobré praxe Koncepce.

2. Spolupráce s příslušným řídicím orgánem na vypsání výzev na podporu aktivit zaměřených na sociální inovace v oblasti prevence a řešení bezdomovectví.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Meziresortní pracovní skupinou

Termín: 1. pol. roku 2015

3. V případě úspěšného vypsání výzvy dle předchozího kroku poskytování podpory při předkládání projektových žádostí a provádění a řízení vybraných projektů.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Meziresortní pracovní skupinou

Termín: Před a v průběhu realizace projektů

4. Vyhodnocení úspěšnosti podpořených projektů (a případně plošná podpora z Prioritní osy 2 OPZ).

Gestor: MPSV odbor 82 ve spolupráci s 92, 83 a Meziresortní pracovní skupinou

Termín: Milníky v průběhu projektů v případě podpory z Prioritní osy 3 OPZ (termíny zatím nelze přesně určit); do roku 2017.

5.1.2g Systematizace aktivit a činností zaměřených na prevenci bezdomovectví a sociálního vyloučení na ORP a krajích zejména v těchto oblastech:

- prevence zadlužování např. formou podpory protidluhového poradenství, podpory aktivit obcí směřujících k včasnému řešení dluhů souvisejících s bydlením;
- identifikace důvodů ohrožení ztráty bydlení a distribuce informací;
- fungování jako kontaktní bod pro osoby ohrožené ztrátou bydlení;
- zprostředkování pomoci vedoucí k řešení problémů ohrožujících udržení bydlení nebo jeho opětovného nalezení z důvodu předlužení nebo zadlužení (přístup k oddlužení, právní pomoc);
- zprostředkování odborného sociálního poradenství;
- poskytování základních informací o možnostech získání sociálních dávek a o právní pomoci.

Gestor: MPSV ve spolupráci s obcemi, SMO ČR, kraji, AKČR, APSS.

Termín: Do konce roku 2015.

Kroky:

1. Průzkum zaměřený na dostupnost poradenství pro řešení potřeb bydlení v obcích.

Gestor: MPSV

Termín: Do konce roku 2014

2. Vyhodnocení průzkumu a návrh dalších opatření.

Gestor: MPSV

Termín: Do 30. 3. 2015

5.1.2h Prevence exekuce: Analyzovat možnosti zavedení nástroje prevence soudního vystěhování po vzoru vídeňské organizace FAWOS.³

Gestor: MPSV ve spolupráci s MSp, MLP

Termín: 2014.

Popis opatření: FAWOS prostřednictvím sociálních pracovníků pracuje s osobami, kterým hrozí ztráta bydlení v důsledku exekuce. V podmínkách ČR je exekuce jedním z významných faktorů ztráty bydlení, přitom však neexistuje systémová možnost, jak se o těchto osobách dozvědět a zabránit vystěhování (princip „prevence je vždy levnější“). FAWOS je centrální poradenská kancelář pro obyvatele Vídně, kterým hrozí nebezpečí vystěhování. Podle dosavadních rakouských právních předpisů musí trestní orgány oznámit FAWOSu podněty týkající se vyklizení bytů (soud zde ze zákona nesmí zahájit soudní řízení o exekuci bez toho, aby nejprve informoval sociální úřad a vyžádal si informaci o způsobu řešení situace). Dosavadní data ukazují, že až 75 % lidí takto bylo možné udržet v bydlení a ušetřit tak veřejné prostředky, které se pojí s péčí o bezdomovce a jejich návratem zpět do bydlení. **Opatření má návaznost na úkol 5. 1. 2n.**

Kroky:

1. Seznámení s činností vídeňské organizace FAWOS.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MSp, MLP a Meziřesortní pracovní skupinou

Termín: 1. pol. 2014

2. Analýza rakouské legislativy umožňující fungování nástroje soudního vystěhování FAWOS.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MSp, MLP a Meziřesortní pracovní skupinou

Termín: 1. pol. 2014

3. Analýza možnosti implementace příslušných prvků do legislativy ČR a příp. návazná doporučení a opatření do praxe.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MSp, MLP a Meziřesortní pracovní skupinou

Termín: 2. pol. 2014

5.1.2ch Zabezpečení návaznosti nástrojů sociální politiky na odpovídající nástroje bytové politiky umožňující co nejrychlejší přechod osob z bezdomovectví do trvalého bydlení (zejména vytvoření systému bydlení s podporou).

Gestor: MPSV ve spolupráci s MMR a Agenturou pro sociální začleňování a Meziřesortní pracovní skupinou.

Termín: v návaznosti na zpracování Koncepte sociálního bydlení (III. Q 2014)

³ Příklad dobré praxe v řešení zadluženosti viz Příloha 2 Příklady dobré praxe Koncepte.

5.1.2i Vytvoření opatření, příp. též metodiky k řešení zadluženosti nejchudších obyvatel, kteří již ztratili nebo jsou ohroženi ztrátou bydlení (osoby, které nedosáhnou na osobní bankrot).

Gestor: MPSV ve spolupráci Meziresortní pracovní skupinou (MMR, MF, MSp, MLP).

Termín: 2015.

Popis opatření: Problém zadlužení na nájmemném a službách za bydlení a zadlužení obecně představuje jeden z nejvýznamnějších zdrojů „cest k bezdomovectví“. Prevence proti bezdomovectví se nemůže obejít bez řešení této problematiky. Nejsou známy celkové údaje o rozsahu těchto dluhů (ani co do výše, ani co do počtu dlužníků a jejich skladby.) Proto je třeba nejprve zmapovat tuto situaci. Jde o mnohovrstevný problém, proto je třeba z něj učinit i téma pro zkoumání v širších souvislostech - tedy i za pomoci OP LZZ. Na druhé straně by samy projekty financované z operačních programů měly umožnit dílčí řešení v nejaktuálnějších situacích. Je užitečné samostatně řešit problémy dluhů na nájmemném a službách za bydlení a problémy ostatních dluhů. Opatření by mělo přispět ke snížení nákladů spojených s péčí o lidi bez domova. Řešení není možné bez úzké spolupráce s dalšími resorty (tj. vč. MF, MMR).

Kroky:

1. Provedení faktické a legislativní analýzy současného stavu situace prostřednictvím OP LZZ: Počet a skladba osob, které jsou z důvodu zadluženosti ohrožené ztrátou bydlení nebo bezdomovci, rozsah a výše jejich dluhů, analýza funkčnosti současných systémů a nástrojů (dávky SSP, HN, legislativa), analýza v zahraničí používaných nástrojů, dobré praxe obcí v ČR atd.

Gestor: MPSV, spolupráce MSp, Meziresortní pracovní skupina (tj. vč. MMR, MF)

Termín: Předložit projekt v rámci OP LZZ do 3.Q 2014

2. Návrh nástrojů řešení nepříznivé situace spojené s bydlením a) u osob ohrožených ztrátou bydlení (zejm. z důvodu dluhů na nájmemném a službách za bydlení), b) u bezdomovců (včetně osob na ubytovnách).

Gestor: MPSV, spolupráce MSp, MLP, Meziresortní pracovní skupina (tj. vč. MMR, MF)

Termín: Vázáno na přijetí zákona o sociálním bydlení (předpoklad r. 2016)

5.1.2j Pilotní tříleté odzkoušení modelu „Housing first“ zaměřeného nejprve na bydlení, jehož cílem by bylo mj. sledovat úspěšnost uživatelů zařazených do testování v prvním roce v udržení si samostatného bydlení po dva následující roky – a to v komparaci s konvenčními /dosud převažujícími přístupy k řešení bezdomovectví, se zvážením využití podpory z fondů EU.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MMR, Agenturou pro sociální začleňování a Meziresortní pracovní skupinou.

Termín: 2017 (s termínem zahájení projektu nejpozději začátkem roku 2015).

Popis opatření: Koncept „housing first“ je založen na myšlence, že řešení v oblasti bydlení (zajištění stálého a jistého bydlení) by mělo být dosaženo co nejdříve a mělo by předcházet řešení ostatních problémů, kterým člověk bez domova čelí. Dosavadní výzkumy ze zemí EU, USA nebo Kanady ukazují, že klienti, kterým bylo okamžitě poskytnuto samostatné bydlení, mají větší šanci úspěšného završení procesu sociální reintegrace než kontrolní skupina klientů, kterým nebyla poskytnuta možnost dlouhodobého bydlení. Tento koncept přirozeně nevylučuje sociální asistenci či terapii (absolvování přípravy před nastěhováním nebo trénink sociálních dovedností), nicméně jeho principem je ubytování bezdomovců v bytě se standardní nájemní smlouvou bez podmínky předchozího získávání kompetencí spojených se samostatným bydlením. Koncept Housing first dosud nebyl v ČR vyzkoušen (dosavadní aktivity v podpoře přechodu bezdomovců do bydlení mají charakter víceúrovňového, postupného modelu typu „bydlení až po přípravě“), zkušenosti z jiných evropských zemí (zejm. severní státy, Francie), USA či Kanady ukazují, že se při dobrém nastavení jedná o účinný a potažmo finančně efektivní model znovu-začlenění osob do bydlení.

Kroky:

1. Zjištění možnosti podpory aktivit zaměřených na „Housing first“ v OPZ a Integrovaném regionálním operačním programu (2014 – 2020) včetně zjištění poptávky potenciálních realizátorů.

Gestor: MPSV a Meziřesortní pracovní skupina

Termín: 2014

2. Spolupráce s příslušným řídicím orgánem na vypsání výzvy na podporu aktivit zaměřených na „Housing first“.

Gestor: MPSV a Meziřesortní pracovní skupina

Termín: 1. pol. roku 2015

3. V případě úspěšného vypsání výzvy dle předchozího kroku poskytování podpora při předkládání projektových žádostí a provádění a řízení vybraných projektů.

Gestor: MPSV a Meziřesortní pracovní skupina

Termín: Před a v průběhu realizace projektů

5. Vyhodnocení úspěšnosti podpořených projektů (a případně plošná podpora z Prioritní osy 2 OPZ).

Gestor: MPSV a Meziřesortní pracovní skupina

Termín: Milníky v průběhu projektů v případě podpory z Prioritní osy 3 OPZ (termíny zatím nelze přesně určit); do roku 2017.

5.1.2k Profesionální ukotvení postavení, práv a povinností a kompetencí sociálních pracovníků, včetně sociálních kurátorů a sociálních pracovníků ve věznicích aj. prostřednictvím přijetí zákona o sociálních pracovnících.

Gestor: MPSV.

Termín: 2015.

Kroky:

1. Příprava věcného záměru zákona o sociálních pracovnících a jeho předložení do legislativního procesu.

Gestor: MPSV

Termín: Do 30. 12. 2014

5.1.2l Vytvoření opatření, které zamezí zneužívání dávek na bydlení ze strany některých majitelů ubytoven.

Gestor: MPSV.

Termín: 2014.

Kroky:

1. Zpracování věcného záměru novely zákona o pomoci v hmotné nouzi.

Gestor: MPSV

Termín: březen 2014

2. Zpracování paragrafovaného znění novely zákona pomoci v hmotné nouzi.

Gestor: MPSV

Termín: duben 2014

3. Vnitřní a vnější připomínkové řízení k novele zákona pomoci v hmotné nouzi.

Gestor: MPSV

Termín: duben – květen 2014

4. Předložení vládě.

Gestor: MPSV

Termín: červen 2014

5.1.2m Vytvoření funkčního propojení dávkové podpory a sociální práce v zájmu spolupůsobení na příjemce podpory orientované na řešení situace.

Gestor: MPSV ve spolupráci s obcemi, ÚPČR.

Termín: 2015.

Kroky:

1. Diskuze v rámci MPSV (příslušné sekce 2, 4, 9) a se zástupci obcí a ÚP ČR a připravení návrhu, jakým způsobem vytvořit funkční propojení dávkové podpory a sociální práce v zájmu spolupůsobení na příjemce podpory orientované na řešení situace. Řešení bude navázáno na tvorbu metodiky sociální práce na obcích a ÚP v souvislosti se zvoleným postupem řešení sociálního bydlení. Než dojde k vytvoření standardizovaného záznamu jednání s klientem pro dávkové specialisty/ky a sociální pracovníky/ce odborů nepojistných sociálních dávek (NSD) ÚP ČR (4. Q 2014), bude navázána užší

spolupráce mezi ÚP ČR a obecními úřady pro práci s klienty. Aplikační propojení pro lepší spolupráci mezi ÚP ČR a obecními úřady – 3. Q 2014 (předběžně).

Gestor: MPSV, ÚP ČR

Termín: 2. polovina roku 2014

2. Vytvoření opatření řešící tuto problematiku (metodika či legislativní změny).

Gestor: MPSV, ÚP ČR

Termín: 1. polovina roku 2015

3. Aplikace metodiky či předložení návrhů do legislativního procesu.

Gestor: MPSV, ÚP ČR

Termín: 2. polovina roku 2015

5.1.2n Analýza možností zavedení nových nástrojů finanční pomoci osobám ohroženým ztrátou bydlení nebo bezdomovcům.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Meziresortní pracovní skupinou.

Termín: 2015.

Řešeno v návaznosti na opatření 5.1.2i. (a 5.1.2h).

5.1.2o Podpora obcí k vytváření plánů pro řešení sociálních potřeb občanů na území obce spojených s bydlením s využitím financování z fondů EU.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MV a MMR.

Termín: Průběžně.

Popis opatření: V roce 2016 má vzniknout zákon o sociálním bydlení, který legislativně vymezí role jednotlivých aktérů v systému sociálního bydlení. Již při nastavování podpory z Evropských strukturálních a investičních fondů Evropské unie na programové období 2014 - 2020 je však třeba zajistit aktérům, a to zejm. obcím, přístup k finanční podpoře při zavádění nástrojů sociálního bydlení.

Kroky:

1. Zakomponování aktivit na podporu sociálního bydlení do příslušných operačních programů na období let 2014 – 2020.

Gestor: MPSV, MMR

Termín: 1. pol. 2014

2. Nastavení výzev pro obce v Investiční prioritě 2.1, 2.2 OPZ.

Gestor: MPSV, MMR

Termín: 2015

5.1.2p Metodická podpora obcím při řešení nepříznivé sociální situace osob spojené s bydlením.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MMR, MLP, Agenturou pro sociální začleňování.

Termín: v návaznosti na zpracování Koncepce sociálního bydlení (III. Q 2014)

2 Oblast sociálních služeb

2.1 Cíle

1. Sociální služby budou lépe reagovat na potřeby bezdomovců a osob ohrožených ztrátou bydlení v nepříznivých sociálních situacích spojených s bydlením.

2.2 Opatření

5.2.2a Otevření některých stávajících sociálních služeb pro cílovou skupinu bezdomovců (chráněné bydlení, podpora samostatného bydlení, domovy se zvláštním režimem. Např. otevření domovů se zvláštním režimem cílové skupině bezdomovců, kteří již nejsou schopni využívat klasické služby pro bezdomovce, např. azylový dům, nebo nemohou být dále umístěni ve zdravotnickém zařízení. Viz Přílohy Koncepce.)

Gestor: MPSV.

Termín: 2016.

Kroky: Řešení bude navázáno na tvorbu návrhů změn v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, prováděcích vyhlášek a doporučených postupů.

5.2.2b Přizpůsobení stávajících kapacit sociálních služeb pro krizové ubytování celých rodin podle identifikovaných místních potřeb.

Gestor: MPSV ve spolupráci se SMO ČR, obcemi, svazky obcí, kraji, poskytovateli sociálních služeb.

Termín: Průběžně.

Kroky: Řešení bude navázáno na tvorbu návrhů změn v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, prováděcích vyhlášek a doporučených postupů. Vznik metodiky bude vázán na věcné řešení sociálního bydlení.

5.2.2c Podpora opatření vedoucích ke snížení prahu služeb sociální prevence (zejm. zmírňování vstupních podmínek pro uživatele).

Gestor: MPSV.

Termín: 2015.

Kroky: Řešení bude navázáno na tvorbu návrhů změn v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, prováděcích vyhlášek a doporučených postupů.

5.2.2d Doporučení k vytváření bezprahových kapacit pro zimní ubytování bezdomovců, které nebudou mít podobu provizorií, ale budou více využívat stávající jednoduchá ubytovací zařízení (i soukromá), která nejsou v zimní sezóně příliš využita, a to s podporou pro zajištění terénních služeb pro bezdomovce v těchto zařízeních ze strany poskytovatelů sociálních služeb a místní samosprávy.

Gestor: MPSV ve spolupráci s obcemi, kraji, soukromými ubytovateli a poskytovateli sociálních služeb.

Termín: Průběžně.

Kroky: Řešení bude navázáno na tvorbu návrhů změn v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, prováděcích vyhlášek a doporučených postupů. Vznik metodiky bude vázán na věcné řešení sociálního bydlení.

5.2.2e Podporovat vzájemnou provázanost sociálních služeb a interdisciplinární přesah zejména v oblasti zdraví.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MZ.

Termín: 2015.

Kroky: Řešení bude navázáno na tvorbu návrhů změn v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, prováděcích vyhlášek a doporučených postupů.

5.2.2f V připravované úpravě systému sociálních služeb podporovat takové rozdělení druhů/činností sociálních služeb, které již nebude primárně zaměřeno na cílové skupiny, ale na potřeby uživatelů. Cílem je, aby žádná skupina včetně osob ohrožených ztrátou bydlení a bezdomovců (dle definice ETHOS) „nevypadla“ ze systému.

Plánované přínosy: provázanost více druhů služeb u jednoho poskytovatele, kontinuální péče, orientace na vývoj potřeb uživatele s ohledem na zvyšování jeho kompetencí, snižování prahu dostupnosti služeb pro uživatele, zvýšení efektivity, větší účinek při spolupůsobení návazných služeb na uživatele.

Gestor: MPSV.

Termín: 2016.

Kroky: Řešení bude navázáno na tvorbu návrhů změn v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, prováděcích vyhlášek a doporučených postupů.

3 Oblast přístupu ke zdravotní péči

3.1 Cíle

1. Zvýšení dostupnosti a vytvoření možností komplexní zdravotní péče pro bezdomovce s důrazem na prevenci.
2. Informovanost veřejnosti a pracovníků ve zdravotních a sociálních službách s cílem destigmatizace lidí bez domova.

3.2 Opatření

5.3.2a Hledat varianty v zapojení zdravotních pojišťoven, krajů a obcí při mapování zdravotního stavu bezdomovců.

Gestor: MPSV + spolupráce MZ, zdravotní pojišťovny, kraje a obce

Termín: průběžně (2014 – 2020)

Popis opatření: Dostupné poznatky o zdravotním stavu lidí bez domova existují v současné době především u poskytovatelů specializovaných sociálních služeb. Cílem opatření je nastavit systém, jehož aplikací bude možno zjišťovat a vyhodnocovat zdravotní stav lidí bez domova k dalšímu praktickému využití. Je nutno, aby se do tvorby tohoto systému zapojili všichni relevantní aktéři (vedle poskytovatelů sociálních služeb **zejména zdravotní pojišťovny, kraje a obce**).

Kroky:

1. Analýza současných legislativních a finančních nástrojů pro realizaci opatření a návrh postupu.
Gestor: MPSV + spolupráce MZ, zdravotní pojišťovny, kraje a obce
Termín: září 2015
2. Otevření diskuse mezi MPSV, MZ, zástupci poskytovatelů sociálních a zdravotních služeb (pro bezdomovce) a akademickou oblastí, nalezení konsensu realizace, vytvoření plánu, rozhodnutí o způsobu financování.
Gestor: MPSV + spolupráce MZ, zdravotní pojišťovny, kraje a obce
Termín: září – prosinec 2015
3. Diskuse se zdravotními pojišťovnami a jejich seznámení s plánem mapování zdravotního stavu bezdomovců s cílem získat je pro realizaci.
Gestor: MPSV + spolupráce MZ, zdravotní pojišťovny, kraje a obce
Termín: září – prosinec 2015

4. Seznámení krajů a obcí s rozšířenou působností s plánem mapování zdravotního stavu bezdomovců s cílem získat je pro realizaci.

Gestor: MPSV + spolupráce MZ, zdravotní pojišťovny, kraje a obce

Termín: září – prosinec 2015

5. Vyhodnocení a formulace doporučení pro případné systémové změny.

Gestor: MPSV + spolupráce MZ, zdravotní pojišťovny, kraje a obce

Termín: červen 2016

5.3.2b Hledat možnosti zabezpečení zdravotní péče v terénu včetně zapojení krajů a obcí a možnosti zapojení ze strany zdravotních pojišťoven; změna systému vykazování a administrace (péče v terénu pojišťovnam šetří velké množství finančních prostředků), zjištění možnosti legislativních úprav.

Gestor: MZ ve spolupráci se zdravotními pojišťovnami a Meziřesortní pracovní skupinou.

Termín: Průběžně. Zahájit jednání s pojišťovnami do konce roku 2013.

Kroky:

1. MZ vyzve VZP ČR a SZP ČR, aby jmenovaly své zástupce do Meziřesortní pracovní skupiny.

2. MPSV, MZ ve spolupráci s Meziřesortní pracovní skupinou následně projednají se zástupci pojišťoven možnosti zabezpečení zdravotní péče v terénu.

Gestor: MZ ve spolupráci s MPSV

Termín: 2014

5.3.2c Iniciovat jednání a hledat cestu k zapojení Ministerstva zdravotnictví, zdravotních pojišťoven, krajů a obcí o možnosti o fungování a spolufinancování ordinací pro lidi bez domova obsahující jejich specifické vymezení a alternativy v oblasti financování. Na základě situace v jednotlivých regionech a průzkumu stanovit potřebný počet ordinací na velikost regionu. (Ordinace neznámá, že zde bude sloužit každý den lékař, může se zde střídat praktický lékař s odborným, některé dny zde může sloužit registrovaná všeobecná sestra.)

Gestor: MZ ve spolupráci s obcemi a kraji a Meziřesortní pracovní skupinou.

Termín: 2015.

Kroky:

1. MZ provede ve spolupráci s VZP ČR, SZP ČR a Meziřesortní pracovní skupinou analýzu dostupnosti zdravotních služeb pro pojištěnce bez domova, a to s ohledem na časovou a místní dostupnost zdravotních služeb.

Gestor: MZ, VZP ČR, SZP ČR, Meziřesortní pracovní skupina

Termín: 1. pol. 2015

2. MZ bude v rámci svých dotačních programů podporovat modelovou ordinaci pro osoby bez domova v Praze.

Gestor: MZ, MPSV, Meziresortní pracovní skupina

Termín: Od 2015

5.3.2d Vytvoření krátkodobých nízkoprahových pobytových služeb pro lidi, kteří nemají možnost doléčení (např. po hospitalizaci či akutním onemocnění), se zvážením využití vícezdrojového financování.

Gestor: MPSV ve spolupráci s kraji a MZ.

Termín: 2016.

Kroky: MPSV se v současné době zabývá možnou implementací opatření do praxe. Řešení bude navázáno na tvorbu návrhů změn v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, prováděcích vyhlášek a doporučených postupů. MZ zahájí jednání se SZP ČR a VZP ČR ohledně možností financování nízkoprahových pobytových služeb, pro lidi, kteří nemají možnost doléčení.

5.3.2e Zjišťování základních sociálně-zdravotních potřeb bezdomovců, kteří nejsou schopni začlenění do obvyklého způsobu života mj. z důvodu nediagnostikovaných duševních poruch. Toto je podmínka pro důstojné zabezpečení uvedených potřeb a pro prevenci životních situací majících nepříznivý vliv na duševní zdraví i sociální začlenění osoby v budoucnu.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MZ, Meziresortní pracovní skupinou, poskytovateli sociálních a zdravotních služeb, kraji a obcemi.

Termín: 2015.

Popis opatření: Důležitou podmínkou úspěchu sociálního začlenění lidí bez domova je uspokojivá úroveň jejich zdravotního stavu. Zkušenosti poskytovatelů sociálních služeb prokazují vedle jiných onemocnění také významný podíl neidentifikovaných duševních poruch u cílové skupiny lidí bez domova. Ty jsou častou překážkou jakéhokoliv dalšího rozvoje osobnosti. Cílem tohoto opatření vytvořit podmínky pro zajištění péče o duševní zdraví pro bezdomovce na území celé ČR.

Kroky:

1. Analýza situace, včetně legislativy, využití dobrých zkušeností z ČR i zahraničí.

Gestor: MPSV, MZ, SMO, Zdravotní pojišťovny

Termín: září 2015

2. MPSV ve spolupráci s MZ navrhne program psychiatrického screeningu populace lidí bez domova zaměřený na nediagnostikované duševní poruchy.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MZ, Meziresortní pracovní skupinou, poskytovateli sociálních a zdravotních služeb, kraji a obcemi.

Termín: 2016

3. Formulace návrhů na rozšíření zdravotní péče o lidi bez domova s duševními poruchami.
Gestor: MPSV, MZ, ve spolupráci se zdravotními pojišťovnami a Meziřesortní pracovní skupinou
Termín: od r. 2016
4. Pilotní ověření poskytování psychiatrické péče o lidi bez domova ve 3 – 4 krajských městech včetně Prahy.
Gestor: MZ ve spolupráci s MPSV, Meziřesortní pracovní skupinou, poskytovateli sociálních a zdravotních služeb, kraji a obcemi.
Termín: 2017
5. Po vyhodnocení pilotních ověřování stanovit pravidla a metodiku odborných zdravotních služeb pro lidi bez domova.
Gestor: MZ ve spolupráci s MPSV, Meziřesortní pracovní skupinou, poskytovateli sociálních a zdravotních služeb, kraji a obcemi.
Termín: 2018

5.3.2f Osvěta a vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví (klíčová témata jsou, etický pohled na bezdomovce, sociální aspekty zdravotnické práce, práva pacientů atd.). Podpora výuky, která by odborně připravovala lékaře na setkání s bezdomovci a jejich zdravotními specifiky v rámci pregraduálního i postgraduálního vzdělávání, spolupráce s lékařskými fakultami, s vyššími odbornými školami zdravotnickými apod., zařazení témat do učebních osnov, Celoživotní vzdělávání zdravotnických pracovníků prostřednictvím „funkčních nebo certifikovaných kurzů“.

Gestor: MZ ve spolupráci s Meziřesortní pracovní skupinou.

Termín: 2015.

Kroky: Ministerstvo zdravotnictví prostřednictvím Odboru ošetrovatelství a nelékařských povolání zadalo na začátku roku 2014 vypracování vzdělávacího programu inovačního kurzu „Vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví – příprava na setkání s bezdomovci“ a zajištění nabídky tohoto inovačního kurzu pro zdravotnické pracovníky. Náplní programu bude informace o etickém pohledu na bezdomovce, sociálních aspektech zdravotnické práce, dále práva pacientů, finanční gramotnost, atd.

5.3.2g Realizace vzdělávacích seminářů se zdravotnickou tematikou pro sociální pracovníky (pracovníci nízkoprahových služeb pro osoby bez domova, terénní pracovníci apod.). Podpora a rozvoj spolupráce s organizacemi, které pracují s touto skupinou (výměna dobré praxe a zkušeností v oblasti poskytování zdravotní péče). Zvážení možnosti financování vybraných opatření z fondů EU.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MZ, s kraji, AKČR.

Termín: Průběžně.

Kroky: Řešeno v návaznosti na opatření 5.3.2h.

5.3.2h Realizace společných odborných a vzdělávacích setkání pracovníků sociálních služeb a zdravotnických zařízení. Podpora a spolupráce partnerství různých subjektů v oblasti řešení problematiky bezdomovectví. Zvážení možnosti financování vybraných opatření z fondů EU a případné vytvoření mechanismů pro jejich financování.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MZ.

Termín: Průběžně.

Kroky: Odborná setkávání pracovníků sociálních služeb a zdravotnických zařízení jsou realizována zejména v pracovních skupinách, které sestavuje MPSV k různým tématům vztahujícím se ke zdravotně sociálnímu pomezí (například koordinace rehabilitace, dlouhodobá péče).

V oblasti vzdělávání je činný Fond dalšího vzdělávání (státní příspěvková organizace MPSV), který za tímto účelem realizuje různé projekty.

Případnou podporu opatření je možné taktéž zahrnout do výzev v rámci investiční priority 2.1 a 2.2 OPZ (vyhlášení výzev - do 1. pol. 2015). Se všemi typy činností je v OPZ rámcově počítáno, na základě specifikace gestora bude dojednána vhodná forma realizace (nejspíše individuální projekt z Prioritní osy 2 OPZ - 2. pol. 2015).

5.3.2ch Vyhodnocení využití Fondu evropské pomoci nejvíce deprivovaným osobám pro poskytování potravinové pomoci jako prevence podvýživy a zhoršeného zdravotního stavu.

Gestor: MPSV.

Termín: Průběžně.

Kroky:

V zájmu vyšší kvality a lepšího vypracování každého operačního programu a posouzení účinnosti a efektivity Fondu evropské pomoci nejvíce deprivovaným osobám (dále jen „FEAD“) pro poskytování potravinové a základní materiální pomoci budou vypracována předběžná a následná vyhodnocení (průběžné a závěrečné). Tato vyhodnocení budou založena na relevantních údajích a ve vhodných případech doplněna průzkumy prováděnými u nejchudších osob, jež čerpají pomoc z operačního programu. Pro účely průběžného a závěrečného vyhodnocení vypracuje Evropská komise metodiku. Při vyhodnocení FEAD a vypracování metodiky vyhodnocení bude zohledněna skutečnost, že pojem deprivace je značně složitý a vícerozměrný. Vyhodnocení budou rovněž respektovat soukromí konečných příjemců a budou prováděna takovým způsobem, aby nejchudší osoby nebyly stigmatizovány. Vyhodnocení využití finančních prostředků z FEAD bude v rámci implementace provedeno před schválením operačního programu ze strany Evropské komise (ex-ante evaluace), a to již v roce 2014. Z podnětu Evropské komise bude provedeno vyhodnocení v průběhu implementace FEAD (do 31. 12. 2018) a po ukončení operačního programu (do 31. 12. 2024). Pro vypracování vyhodnocení ze strany Komise provede členský stát vyhodnocení mezi příjemci pomoci, a to dle metodiky schválené Komisí (v roce 2017 a 2022).

4 Oblast informovanosti, zapojení a spolupráce

4.1 Cíle

1. Vyhodnocení vytvoření provázaného informačního systému - sítě na získávání informací, které se soustředí u obcí s rozšířenou působností - o bezdomovectví (službách a klientech) mezi relevantními aktéry práce s bezdomovci, který bude splňovat podmínky pro statistiku, evidenci, komunikaci, mobilitu bezdomovců i využívání sociálních služeb.
2. Aplikace evidence-based policy⁴ a spolupráce resortů/útvárů/úrovni veřejné správy při tvorbě politik vedoucích k prevenci a řešení bezdomovectví.
3. Účinný systém primární prevence prostřednictvím vzdělávání a osvěty.

4.2 Opatření

5.4.2a Analýza stávajících informačních systémů užívaných v práci s bezdomovci a v sociálních službách s cílem dosáhnout co největší komplexnosti a provázanosti a zavedení optimálního informačního systému na obcích s rozšířenou působností (se zvážením využití podpory z fondů EU a spolupráce s vysokými školami).

- Definice klíčových hodnot, které budou v rámci informačního systému sledovány, a to v souladu se zákonem o zpracování osobních údajů a dalšími zvláštními předpisy.
- Nastavení pravidel, jak a kdo do informačního systému bude zadávat klíčové hodnoty a nahlížet, a to v souladu se zákonem o zpracování osobních údajů a dalšími zvláštními předpisy.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MV, Meziresortní pracovní skupinou, Agenturou pro sociální začleňování, obcemi a kraji.

Termín: 2015.

Kroky: Řešení bude navázáno na tvorbu návrhů změn v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, prováděcích vyhláškách a doporučených postupech k vykazování dat.

5.4.2b Vyhodnocení možnosti využití *Modelu mapy pro sledování sociálních jevů, které souvisí se sociálním ohrožením nebo vyloučením* jako výstupu individuálního projektu MPSV *Podpora procesů v sociálních službách*.

Gestor: MPSV.

Termín: 2015.

⁴ Politika založená na důkazech – datech.

Kroky:

1. Vyvinutí softwaru pro sledování sociálních jevů (GIS, MIS).

Gestor: MPSV

Termín: Do konce roku 2014

2. Analýza využitelnosti GIS a MIS map v prevenci a řešení bezdomovectví.

Gestor: MPSV

Termín: 2015

5.4.2c Uspořádání první národní konsensuální konference o bezdomovectví za účelem nalezení shody a všeobecné podpory pro další směřování politiky v oblasti řešení bezdomovectví.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Meziresortní pracovní skupinou.

Termín: 2014.

Popis opatření: „Konsensuální konferenci“ lze popsat jako veřejný průzkum, v jehož středu stojí porota, která má posoudit společensky kontroverzní téma. Odborníci předloží porotě důkazní materiály, ta může nejprve klást otázky a poté posuzuje důkazy v soukromí, z čehož vzejde její výsledné stanovisko. Cílem je rozpoutat mezi odborníky a zainteresovanými skupinami debatu na kontroverzní téma, a přispět tak k posouzení tématu za účelem dalšího rozhodování. Evropská konsensuální konference o bezdomovství v prosinci 2010 v Bruselu byla první takovou konferencí v sociální oblasti na evropské úrovni. Jako významný precedens posloužila francouzská konsensuální konference o bezdomovství na celostátní úrovni „Sortir de la Rue“ (Opustit ulici), která se konala v Paříži v listopadu 2007. Pro přípravu a realizaci konsensuální konference o bezdomovství v ČR lze využít zkušenosti jak z francouzské, tak z evropské konsensuální konference.

Kroky:

1. Zajištění finančních prostředků na uskutečnění konference prostřednictvím rozpočtového opatření.

Gestor: MPSV

Termín: únor 2014

2. Stanovení štábu přípravného výboru (odborného garanta a asistenta).

Gestor: MPSV a Meziresortní pracovní skupina

Termín: březen - duben 2014

3. Práce přípravného výboru (několik setkání v Praze, elektronická komunikace).

Gestor: MPSV a Meziresortní pracovní skupina

Termín: duben 2014 – listopad 2014

4. Konání odborné mezinárodní konsensuální konference.

Gestor: MPSV a Meziresortní pracovní skupina

Termín: listopad 2014

5. Zveřejnění závěrečné zprávy poroty, poslední setkání přípravného výboru, vyhodnocení konsensuální konference.

Gestor: MPSV a Meziresortní pracovní skupina

Termín: prosinec 2014

5. Zajištění šíření výstupů z odborné mezinárodní konsensuální konference.

Gestor: MPSV a Meziresortní pracovní skupina

Termín: prosinec 2014

5.4.2d Vyhodnocování existujících zahraničních i domácích výzkumů v oblasti bezdomovectví a jejich aplikace do politik ČR. Realizace a financování výzkumů zaměřených na získání chybějících klíčových dat o bezdomovectví se zvážením spolupráce s vysokými školami. Spolupráce se zahraničními partnery v oblasti získávání, vyhodnocování a aplikace dat a nástrojů při zvážení možnosti financování vybraných opatření z fondů EU.

Gestor: MPSV ve spolupráci s VÚPSV, Sociologickým ústavem, Agenturou pro sociální začleňování.

Termín: Průběžně.

Popis opatření: Zásadní bariérou pro řešení problematiky bezdomovectví je nedostatek relevantních dat o problematice bezdomovectví. Problémem je dostupnost informací o bezdomovcích dle ETHOS, o fungování existujících služeb, jejich financování a dostupnosti, absence hodnocení dosavadních politik ve vztahu k bezdomovectví. Pro tvorbu efektivních politik v oblasti prevence a řešení bezdomovectví je zásadní systematické, pravidelné a dlouhodobé sledování dat o osobách dle ETHOS v rámci ČR. V současnosti jsou důležitým zdrojem informací dosud málo prozkoumané zahraniční zdroje. Potřebné je též získávání dat srovnatelných v rámci EU (státy, které používají definici ETHOS).

Kroky:

1. Zadání a vypracování analýzy zaměřené na vyhodnocení existujících a chybějících dat (VÚPSV).

Gestor: MPSV ve spolupráci s VÚPSV a Meziresortní pracovní skupinou

Termín: 2015

2. Nastavení spolupráce VÚPSV a Meziresortní pracovní skupiny, vzájemné pravidelné setkávání nad průběžnými výstupy analýzy, plánování dalšího postupu.

Gestor: MPSV ve spolupráci s VÚPSV a Meziresortní pracovní skupinou

Termín: 2014-2015

3. V rámci pravidelných setkání Meziresortní skupiny vyhodnocování potřeb realizace analýz/výzkumů zaměřených na doplnění chybějících dat a pořádání výzkumných konferencí, financovaných z OPZ.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Meziresortní pracovní skupinou

Termín: Průběžně

5.4.2e Šíření informací a dobré praxe o řešení problematiky bezdomovectví mezi tvůrci sociálních politik na všech úrovních správy.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MMR, MV, Agenturou pro sociální začleňování, SMO ČR, AK ČR, Meziresortní pracovní skupinou.

Termín: Průběžně.

Řešeno v návaznosti na 5.4.2i (viz níže).

5.4.2f Sociální začleňování bezdomovců s podporou podnikatelského sektoru (podpora sociálního podnikání zaměřeného na bezdomovce nebo osoby ohrožené ztrátou bydlení, programy zaměstnávání cílové skupiny, veřejně prospěšné činnosti podniků) a zvážení možnosti financování vybraných opatření z fondů EU a případné vytvoření mechanismů pro jejich financování.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MPO, podnikatelskými subjekty a zaměstnavateli.

Termín: Od 1. pol. roku 2014.

Kroky:

1. Při realizaci aktivní politiky zaměstnanosti (dále jen „APZ“) reflektovat bezdomovectví jako sociální znevýhodnění vedoucí k sociálnímu vyloučení či ohrožení sociálním znevýhodněním. ad Podpora sociálního podnikání zaměřená na bezdomovce a osoby ohrožené bezdomovectvím: Na úseku politiky zaměstnanosti je rozhodná podpora zejména konkrétních znevýhodněných osob, nikoliv podnikatelských subjektů, a v zásadě i v případě možné podpory sociální ekonomiky (spíše na bázi účelně vytvářených pracovních míst) bude probíhat v rámci podpory znevýhodněných osob prostřednictvím nástrojů APZ, tedy dle výše uvedeného bodu.

Gestor: MPSV

Termín: průběžně

2. Podpora sociálního podnikání bude řešena prostřednictvím OPZ (investiční priority 2.1, specifický cíl 2 - rozvoj sektoru sociální ekonomiky). Bezdomovci jsou v současném období jednou z cílových skupin, na kterou mohou být zaměřeny podniky v rámci podpory sociálního (integračního) podnikání. V OPZ je předpoklad, že budou opět explicitně uvedeni ve vyhlášených výzvách jako cílová skupina pro tento typ projektů.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MPO, podnikatelskými subjekty a zaměstnavateli

Termín: V roce 2014 proběhne příprava výzev, předpokládaný termín vyhlášení 1. pol. roku 2015.

5.4.2g Podpora vzdělávacích programů a projektů realizovaných v rámci základních škol zaměřených na problematiku bezdomovectví (zařazení informací do výuky o tom, co je to bezdomovectví, jak vzniká, kdo je bezdomovec, prevence).

Gestor: MŠMT ve spolupráci s MPSV, Meziresortní pracovní skupinou a SMO ČR.

Termín: 2015.

Kroky: Rámcový vzdělávací plán základního vzdělávání (RVP ZV) v současnosti obsahuje problematiku, která zahrnuje problematiku prevence bezdomovectví v částech věnovaných rozvoji aktivního občanství, finanční gramotnosti a sociálního citění, nicméně je vhodné posoudit její aktuálnost po přijetí Koncepce bezdomovectví.

V roce 2015 dojde k aktualizaci dlouhodobého záměru regionálního školství a v návaznosti na to se otevře prostor pro hlubší revizi kurikula (RVP).

5.4.2h Návrh doporučení pro střední, vyšší odborné a vysoké školy sociálního a humanitního směru ohledně výuky a vzdělávání v oblasti bezdomovectví a práci s bezdomovci.

Gestor: MPSV + spolugesce MŠMT, Meziřesortní pracovní skupina.

Termín: 2016

Popis opatření: V oblasti odborného a vyššího vzdělávání je klíčové seznámení se se situací bezdomovců, jejich životem nebo důvodech vzniku jejich situace, což pozitivně přispívá nejen k prevenci vzniku bezdomovectví, ale zejména k nestereotypnímu vnímání bezdomovců ze strany široké a odborné veřejnosti.

Kroky:

1. Ve spolupráci s MŠMT zmapovat a zhodnotit aktuální stav odborného a vyššího vzdělávání v této oblasti a dohodnout hlavní kroky.

Gestor: MŠMT ve spolupráci s MPSV a Meziřesortní pracovní skupinou (v rámci pravomocí dotčených ministerstev).

Termín: 2015

5.4.2ch Zařadit do programů dalšího vzdělávání sociálních pracovníků a dalších pomáhajících profesí (včetně strážníků obecní policie, příslušníků Policie ČR a Vězeňské služby ČR, pracovníků v dětských domovech apod.), které přicházejí do kontaktu s touto cílovou skupinou, problematiku bezdomovectví, zaměřenou na specifika této cílové skupiny a specifika různých skupin bezdomovců (starší osoby, mladí, ženy, příslušníci národnostních menšin, osoby se zdravotním postižením, LGBT osoby), za účelem získání hlubšího povědomí o fenoménu bezdomovectví a jeho příčinách a možnostech prevence.

Gestor: MŠMT ve spolupráci s MPSV, MV, MLP, AK ČR, APSS ČR a Meziřesortní pracovní skupinou.

Termín: 2016.

Kroky:

MŠMT má zmocnění na základě § 108 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a vyhlášky č. 176/2009 Sb., kterou se stanoví náležitosti žádosti o akreditaci vzdělávacího programu, organizace vzdělávání v rekvalifikačním zařízení a způsob jeho ukončení, k akreditaci

rekvalifikačních programů. Vzdělávací program musí být pojat jako rekvalifikační, musí vést k získání plné kvalifikace pro výkon určité pracovní činnosti, uplatnitelné na trhu práce. Problematika dalšího vzdělávání sociálních pracovníků je plně v kompetenci MPSV dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. MŠMT nemá oprávnění v této oblasti pořádat programy v oblasti dalšího vzdělávání sociálních pracovníků ani dalších pomáhajících profesí. Z toho důvodu bohužel nemůže naplnit opatření, které vyplývají z Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020.

5.4.2i Provádění osvětových aktivit v oblasti bezdomovectví zaměřených na širokou veřejnost informujících také o specifikách jednotlivých skupin bezdomovců (starší osoby, mladí, ženy, příslušníci národnostních menšin, osoby se zdravotním postižením, LGBT osoby).

Gestor: MPSV ve spolupráci se SMO ČR, AK ČR, MV, MLP, Meziresortní pracovní skupinou.

Termín: Průběžně.

Popis opatření: Ve společnosti převládá velice kritický a stereotypní názor na bezdomovce. Změnit tento pohled je otázkou dlouhodobé práce skrze zviditelňování příkladů případů dobré praxe a cílené informační, osvětové a vzdělávací aktivity. Problematika bezdomovectví nemá jednoduché řešení a vyžaduje vícerozměrný přístup se zapojením veřejné správy, občanské společnosti, výzkumné a vědecké veřejnosti i bezdomovců samotných (zde se nabízí prezentace samotnými bezdomovci – divadlo, sportovní utkání, soutěže, časopisy, apod. jako součást sociálního začleňování). Zásadní pro předcházení bezdomovectví je osvěta, tj. cílené působení na celou veřejnost. Nezbytné je také cílené dlouhodobé působení na instituce a osoby, které s bezdomovci pracují, či se zabývají bezdomovectvím. Významnou roli zde hraje koordinovaná spolupráce a výměna informací mezi aktéry (např. ve formě pořádání seminářů, školení a různých kurzů).

Kroky:

1. Zavedení spolupráce aktérů se zastřešujícím subjektem veřejné správy v oblasti sociálního začleňování a propojení teoretického rozměru akcí s praktickými zkušenostmi.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Meziresortní pracovní skupinou

Termín: 2014

2. Vytvoření webové stránky (MPSV) s aktuálními informacemi a příklady dobré praxe, šíření informací prostřednictvím odborných seminářů zaměřených na tvůrce sociálních politik na všech úrovních správy.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Meziresortní pracovní skupinou

Termín: Průběžně

3. Propojení s kampaní osvěty pro veřejnost.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Meziresortní pracovní skupinou

Termín: Průběžně

5.4.2j Vytvoření konkrétních a jasných návodů, co dělat v nepříznivé situaci spojené s bydlením, pro osoby ohrožené ztrátou bydlení a bezdomovce reagující i na specifické potřeby různých skupin bezdomovců (starší osoby, mladí, ženy, příslušníci národnostních menšin, osoby se zdravotním postižením, LGBT osoby), pro pracovníky ve zdravotních a sociálních službách, zaměstnance ÚP ČR, strážníky obecní policie a příslušníky Policie ČR aj.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Meziresortní pracovní skupinou, MLP, ASZ, MMR, MZ, MV, ÚP ČR

Termín: 2015 (v návaznosti na 5.1.2i a 5.1.2n)

Popis opatření: Postupy práce s bezdomovci jsou v mnoha směrech poznamenány nechtív, neznalostí či odmítáním a na druhé straně velkou obětavostí a nesobeckou ochotou pomáhat. Schopnost různých aktérů spolupracovat v řešení nepříznivé situace klienta spojené s bydlením je často nízká. Pro to, aby bylo možné tuto situaci alespoň z části vyrovnat, je nezbytné, aby aktéři této péče byli vybaveni potřebnými znalostmi a dovednostmi. Součástí řešení této situace musí být též zpracovávání, publikování a zavádění dobrých zkušeností a ověřených metodik. Znamená to mj. i aktivní spolupráci s bezdomovci samotnými, především se skrytými bezdomovci. Bez perspektivy bydlení s podporou či „sociálního bydlení“ nelze tuto oblast aktivit realizovat.

Kroky:

1. Zvážení možnosti financování opatření z prostředků současného OP Lidské zdroje a zaměstnanost/OP Technická pomoc/OPZ (2014 – 2020).

Gestor: MPSV a Meziresortní pracovní skupina

Termín: 1. pol. 2014

2. Zjištění potřeb a zkušeností aktérů z praxe.

Gestor: MPSV a Meziresortní pracovní skupina

Termín: 2. pol. 2014

3. Vytvoření (jednoduchých a uživatelsky přístupných) návodů pro různé nepříznivé situace spojené s bydlením (při zvážení míry variability těchto situací).

Gestor: MPSV a Meziresortní pracovní skupina

Termín: 1. pol. 2015

4. Distribuce uvedených návodů jednotlivým přímým aktérům, osobám ohroženým bezdomovectvím a bezdomovcům.

Gestor: MPSV a Meziresortní pracovní skupina (tj. včetně ASZ, MMR, MV, MZ, ÚP ČR, SMO ČR aj.)

Termín: 2. pol. 2015

5 Financování opatření a kroků

Opatření Koncepce stejně jako i jednotlivé kroky tohoto Návrhu realizace koncepce byla formulována tak, aby jejich plnění nezakládalo zvýšené výdaje ze strany veřejných rozpočtů. Finanční zabezpečení plnění všech kroků bylo projednáváno s jednotlivými gestory. Značná část opatření by měla být realizována v rámci výdajových limitů jednotlivých resortů v rámci schváleného střednědobého výdajového rámce státního rozpočtu. V rámci zpracovávání tohoto materiálu nebyly z ostatních resortů uplatněny žádné požadavky nad tento rámec.

Vzhledem k tomu, že Koncepce je prvním materiálem svého druhu zpracovaným na národní úrovni pro oblast bezdomovectví, značný důraz je kladen na maximální možnosti využití čerpání prostředků z fondů ESIF v rámci programovacího období 2014 – 2020. V současné době postupně začíná shromažďování námětů k věcnému zaměření individuálních projektů, z nichž budou následně, po schválení operačních programů, vybírány projekty k realizaci. Čerpání prostředků je odvislé od předpokládaných termínů vyhlášení výzev, tj. 1. pololetí roku 2015.

V rámci jednotlivých operačních programů (a to zejména OPZ, příp. Integrovaného regionálního operačního programu 2014 – 2020) je možné podpořit nastavení systémových změn, nových modelů podpory, zrealizovat pilotní projekty zaměřené na sociální inovace v oblasti prevence a řešení bezdomovectví v prevenci a řešení bezdomovectví, nebo zajistit publicitu, informovanost všech aktérů a přenos dobré praxe (zejm. opatření 5.1.2f, 5.1.2g, 5.1.2j, 5.3.2g, 5.3.2h, 5.4.2e a další v jednotlivých oblastech viz níže). Jde např. o opatření pro oblast bydlení (5.1.2o), sociálních služeb, která jsou buď legislativního, metodického, nebo vzdělávacího charakteru (5.1.2c, 5.2.2b, 5.2.2d), přístupu ke zdravotní péči (5.3.2h) nebo sociálního podnikání 5.4.2f, přičemž podpora sociálních podniků bude realizována v rámci OPZ; podpora osob znevýhodněných na trhu práce bude probíhat v rámci standardních opatření aktivní politiky zaměstnanosti v rámci rozpočtovaných prostředků. Co se týče opatření 5.4.2ch, zahrnutí problematiky bezdomovectví, terénní a sociální práce do témat dalšího vzdělávání sociálních pracovníků a dalších pomáhajících profesí nepřináší dopad na zvýšení nároků na rozpočet dotčených resortů.

Na analytické kroky spadající do období 2014 – 1. pol. roku 2015 (5.1.2g, 5.1.2h, 5.1.2n, 5.3.2c, 5.3.2e, 5.4.2a, 5.4.2b, 5.4.2j) bude zaměřen analytický projekt MPSV financovaný ještě z prostředků Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost 2007 - 2013. V současné době (duben 2014) je připravován projektový záměr. Dle vyjádření Technologické agentury ČR (dále jen TAČR) je možné řadu témat řešit též v rámci programu OMEGA, který je zaměřen na aplikovaný výzkum ve

společenských a humanitních vědách, jenž se nyní upravuje. Budou zahájena jednání s příslušnými pracovníky TAČR.

Plnění vybraných opatření Koncepce i Návrhu realizace koncepce (zejm. 5.1.2a Legislativní úprava sociálního bydlení, 5.1.2ch Zabezpečení návaznosti nástrojů sociální politiky na odpovídající nástroje bytové politiky umožňující co nejrychlejší přechod osob z bezdomovectví do trvalého bydlení /zejména vytvoření systému bydlení s podporou/, 5.1.2b Zajištění programů podpory pořízení, rekonstrukce nebo výstavby sociálního bydlení, 5.1.2d Zefektivnění sociální práce na obcích/krajích a ÚP ČR zejm. za účelem posílení terénní sociální práce) má návaznost na zpracování a plnění dalších strategických a legislativních materiálů v oblasti sociálního začleňování, jako je Strategie sociálního začleňování 2014 – 2020 (schválena usnesením vlády ze dne 8. ledna 2014 č. 24), Koncepce sociálního bydlení, která systémově rozpracuje podobu a podporu (vč. investiční) sociálního bydlení (termín zpracování III. Q 2014), věcný záměr zákona o sociálním bydlení (II. Q 2015) a následně i zákon o sociálním bydlení (II. Q 2016). S ohledem na skutečnost, že okruh právní úpravy zahrnuté do zákona o sociálním bydlení a její podoba bude předmětem rozsáhlého meziresortního jednání a také jednání se zástupci rozličných odborných a zájmových skupin, nelze v tuto chvíli náklady odhadnout.

Vzhledem k tomu, že Koncepce identifikovala slabá místa a následně též opatření pro jejich zmírnění v oblasti prevence bezdomovectví i v oblasti služeb pro osoby bez domova, stejně jako v podpoře přechodu a udržení těchto osob v bydlení, dá se očekávat, že plnění opatření Koncepce ve svém důsledku přispěje ke snižování nákladů spojených s péčí o lidi bez domova, které v současné době neúměrně a téměř bez možnosti zlepšení situace těchto osob zatěžují systém sociálních služeb, sociálních dávek, zdravotnictví či vězeňství.